

Список використаної літератури.

1. Горчакова, В. Г. (2020). *Психологія жінки професіонала*. Київ [українською мовою].
2. Levinson, D. J. (1990). *The seasons of a woman's life: Implications for women and men*. Presented at 98-th annual convention of the American Psychological Association. Boston [англійською мовою].
3. Чирікова, А. Е. (2021). *Особистісні причини успішної діяльності підприємців*. Психологічний журнал. Київ [українською мовою].

КОНФЛІКТОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНИХ ПРОФЕСІЙ

УДК 159.9:378.14

Ярошук Олександр Леонідович,
Студент спеціальності 053 Психологія
КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»

Анотація. У статті розглянуто актуальність конфліктологічної компетентності як складової професійної компетентності фахівців соціономічних професій. Обумовлено зміст поняття конфліктологічної компетентності фахівців соціономічних професій, що працюють з людьми, діяльність яких сприяє вирішенню конфліктних ситуацій у житті їх клієнтів, що потребує спеціальної конфліктологічної підготовки.

Ключові слова: конфліктологічна компетентність, зміст конфліктологічної компетентності, професійна компетентність, фахівці соціономічних професій.

Актуальність дослідження. Умови сучасного середовища є досить конфліктогенними, особливо негативну роль конфліктогени відіграють у

професійному середовищі фахівців, діяльність яких пов'язана з вирішенням певних конфліктних ситуацій, що передбачають роботу з людьми, коли постійно присутнє спілкування, а саме у професіях «соціономічної» сфери. Такі професії, як психологи, педагоги, соціальні працівники, менеджери, юристи, діяльність яких сприяє вирішенню конфліктних ситуацій у житті їх клієнтів, потребує спеціальної підготовки.

Отже, у формуванні професійної компетентності особливу увагу слід приділяти формуванню конфліктологічної компетентності, що є важливою складовою загальнопрофесійної компетентності фахівців соціономічних професій.

Короткий аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми.

Теоретичний аналіз наукової літератури, свідчить, що поняття конфліктологічної компетентності є предметом уваги та вивчення цілої низки дослідників: зокрема, зміст понять «компетентність» та «конфліктологічна компетентність» розглядали (Т.Р.Браніцька, 2017); характеристики фахівця, що займається безпосереднім вирішенням конфліктів (посередника) — (А. М. Гірник, 2010). Професійну компетентність ми визначаємо як інтегративну професійно особистісну характеристику, що обумовлює здатність і готовність виконувати функціональні обов'язки, відповідно до прийнятих в соціумі в конкретно-історичний момент норм, стандартів і вимог (І.В. Козич, 2008).

В Україні здійснено низку наукових розвідок щодо поняття конфліктологічної компетентності — бачимо зосередження уваги дослідників на вивченні педагогічних умов формування конфліктологічної компетентності: формування конфліктологічної компетентності вчителя загальноосвітнього навчального закладу (А.О.Лукашенко,2006), формування конфліктологічної компетентності соціального педагога в умовах магістратури (І.В.Козич, 2008).

Мета наукової статті полягає у розкритті поняття та змісту «конфліктологічна компетентність» як складової професійної компетентності.

Завдання статті:

1. Здійснити теоретичний аналіз поняття конфліктологічної компетентності як складової професійної компетентності.
2. Обґрунтувати зміст поняття, структуру конфліктологічної компетентності фахівців соціономічних професій.

В роботі використано **методи** аналізу, синтезу, узагальнення.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи визначення поняття «конфліктологічна компетентність» та його зміст, виявляємо різні бачення щодо місця і значення такої компетентності в житті людини загалом та в професійній діяльності зокрема, а саме: конфліктологічну компетентність розглядають як складову соціально-психологічної компетентності; як складову загальної комунікативної компетентності; як окремий вид професійної компетентності, що має зв'язки з іншими видами компетентностей (В. В. Ягупов, 2012).

Складові самого змісту поняття «конфліктологічна компетентність» відображає різноманітні бачення сучасних дослідників. Зокрема, на думку різних авторів, конфліктологічна компетентність охоплює: уміння ефективно використовувати технології запобігання конфлікту та подолання його.

Конфліктологічна компетентність дає змогу знайти закономірності виникнення та розвитку конфлікту, щоб запобігти йому або сприяти конструктивному розв'язанню; навчитися критично аналізувати власні можливості і перспективи; уміння орієнтуватися у соціальних ситуаціях; визначати особистісні особливості й емоційні стани інших людей; уміння обирати адекватні способи поведінки з ними і реалізовувати їх у процесі взаємодії; формування конструктивного ставлення до конфліктів; вміння оцінювати і пояснювати проблемні ситуації, що виникають; вміння

конструктивно регулювати протиріччя і конфлікти; здатність ефективно взаємодіяти із оточенням у системі міжособистісних стосунків; формування конструктивного ставлення до конфліктів, вміння оцінювати і пояснювати проблемні ситуації, що виникли; здатність людини (або групи): переводити деструктивні процеси в конфлікті в конструктивне русло; розвиватися самостійно, підсилюючи свій інтелектуальний і емоційно-психологічний потенціал у конфлікті; створювати умови для виходу ситуації на якісно новий рівень розвитку; конфліктостійкість як основа конфліктологічної компетентності; включає діяльнісний і особистісний компоненти, що сприяє розширенню просторово-часових меж сприйняття конфліктної проблеми, тобто вихід за межі ситуації (І. В.Ващенко, 2013).

Підсумовуючи вищевикладене, бачимо, що поняття конфліктологічної компетентності передбачає, перш за все, здатність фахівця розуміти й аналізувати, а також прогнозувати можливі конфліктні ситуації, спираючись на систему відповідних знань. Водночас, конфліктологічна компетентність передбачає наявність значимої практичної складової, тобто умінь і навичок роботи у полі конфліктних явищ чи ситуацій, а саме прикладне застосування конфліктологічних, психологічних і педагогічних знань щодо стратегій поведінки із конфліктами та у конфліктах, що в реальному житті й професійній діяльності дає змогу фахівцеві якнайкраще вирішити конфліктну ситуацію, врахувавши інтереси всіх задіяних сторін та реалізуючи при цьому стратегію співпраці.

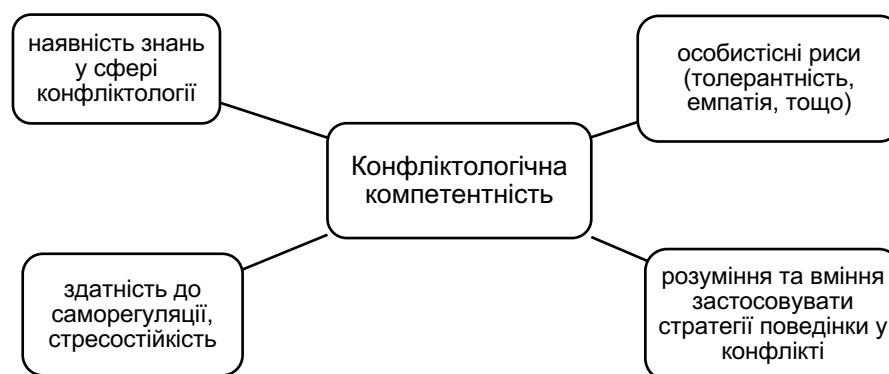
Компетентність фахівця у вирішенні конфліктів є вагомою запорукою його ефективної й результативної діяльності, особливо якщо його робота пов'язана з безпосереднім спілкуванням з людьми.

Одним з проявів рівня професійності фахівця, крім його професійної компетентності, фахових компетенцій, загального інтелекту та набутого досвіду, є його здатність до ефективного спілкування, до взаємодії, до

управління конфліктами, що особливо важливо в сучасних умовах загострення протистояння у суспільних взаєминах. Саме тому, конфліктологічна компетентність розглядається як важливий чинник професіоналізму фахівця і значима складова його професійної компетентності.

Фахівець, який володіє конфліктологічною компетентністю, підготовлений до професійної діяльності на всіх рівнях труднощів: від міжособистісних конфліктів (з суб'єктами професійної діяльності) до внутрішньоособистісних (подолання внутрішньоособистісних рольових, когнітивних, мотиваційних) конфліктів.

Однією з важливих соціально-психологічних причин конфліктів є низький рівень розвитку конфліктологічної компетентності. Конфліктологічна компетентність розглядається як когнітивно-регулятивна підструктура професіоналізму особистості і діяльності, як динамічне структурно-рівневе утворення, що характеризується наявністю знань про конфлікт, володінням широким спектром стратегій поведінки у конфлікті, емоційної саморегуляції та значимими особистісними властивостями (емпатія, рефлексивність, тощо). Структура конфліктологічної компетентності продемонстрована на рис. 1.

Рис.1 Структура розвитку конфліктологічної компетентності

Конфліктологічна компетентність передбачає певний рівень знань, умінь, навичок та властивостей особистості з аналізу, управління та самоуправління конфліктами. У свою чергу, наявність певних знань та умінь у сфері конфліктології потребує розвитку певних особистісно-професійних рис, які дозволять ефективно використовувати ці знання та вміння для управління конфліктами.

І. Козич, вивчаючи конфліктологічну компетентність, розглядає її як одну із необхідних складових частин професійної компетентності, яка передбачає мистецтво індивідуальної роботи з особистістю, володіння різноманітними «ключами» комунікації, спеціальними методами організації власної психіки, засобами зниження рівня емоційного напруження і тривожності (І. В.Козич, 2008).

Висновки. Отже, сформованість конфліктологічної компетентності (наявність конфліктологічних знань; володіння соціальними технологіями профілактики, управління, мінімізації деструктивних форм конфлікту; сформованість професійного типу мислення; володіння технологіями психогігієни і стресостійкості в конфліктах) вкрай потрібна сучасному фахівцеві для реалізації професійної діяльності в конфліктогенному середовищі і перетворення його з метою попередження негативних конфліктів.

Подальші дослідження полягають у розробленні та апробація тренінгової програми розвитку конфліктологічної компетентності фахівців соціономічних професій.

Список використаної літератури

1. Браніцька Т.Р.(2014). Конфліктологічна компетентність як складова конфліктологічної культури майбутнього фахівця соціономічної сфери / Т. Браніцька // Педагогіка і психологія професійної освіти. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pippo_2014_1_15. [українською мовою]

2. Ващенко І. В. (2013). Конфліктологія та теорія переговорів: навч. посіб. / І. В. Ващенко, М. І. Кляп. К.: Знання. 407 с. [українською мовою]
3. Гірник А. М.(2010). Основи конфліктології : навч. посіб. / А. М. Гірник. — К. : Києво-Могилянська академія, 222 с. [українською мовою]
4. Козич І. В. (2008). Формування конфліктологічної компетентності соціального педагога в умовах магістратури: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 / Козич Ірина Володимирівна. Запоріжжя. 254 с. [українською мовою]
5. Лукашенко А. О.(2006). Педагогічні умови формування конфліктологічної компетентності вчителя загальноосвітнього навчального закладу: автореф. дис... канд. пед. н.: 13.00.04 / Харківський національний університет імені Г. С. Сковороди. Харків. 24 с. [українською мовою]
6. Ягупов В. В.(2012). Компетентнісний підхід до підготовки фахівців у системі вищої освіти / В. В. Ягупов, В. І. Свистун // Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська академія». Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. К. : КМ Академія. Т. 71. С. 3-8. [українською мовою]